

Un projecte inacabat de Wifredo Coroleu i Borràs: *La clínica egregia en la historia contemporánea* (1933)

Alejandro Coroleu

El novembre de 1916 el psiquiatre i metge forense Wifredo Coroleu i Borràs (1877-1951) ingressà a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya on pronuncià el discurs *La locura en la historia de la humanidad*. Com és preceptiu en aquestes ocasions, en el seu parlament inaugural Coroleu glossà la figura del seu antecessor, el Dr Lluís Comenge i Ferrer (1854-1916), traspassat mesos abans i que havia estat mestre del nou acadèmic durant els seus estudis universitaris. Higienista i historiador de la medicina, Comenge fou l'autor, entre d'altres treballs, de l'obra *Clínica egregia: Apuntes históricos*, publicada a Barcelona el 1895. En més de sis-cents pàgines el llibre de Comenge repassa tota una sèrie de casos clínics de personatges històrics, que ens donen “la clave de una multitud de sucesos científicos y políticos hoy desconocidos, pero de transcendencia suma, que vendrían a disipar no pocas dudas en la crónica general de los pueblos y de la ciencia” (p. 4).

Fill de la seva època, el volum de Comenge estudia la possible influència de les condicions patològiques d'homes i dones il·lustres del passat sobre els esdeveniments i processos històrics, des de l'Antiguitat fins a l'any 1875. És precisament al voltant d'aquesta data quan comença l'estudi de Coroleu, que havia de continuar la tasca encetada per Comenge en el seu llibre pioner. Les pàgines de *La clínica egregia en la historia contemporánea* van romandre inèdites però l'arxiu de la família Coroleu conserva el text mecanografiat, les galerades corregides, del que hauria estat gairebé el producte final, si mai hagués arribat a la impremta. Es tracta d'un document de 1.038 quartilles numerades amb llapis, signat a Barcelona el 22 de setembre de 1933, amb una portada manuscrita redactada quan Coroleu ja havia dimitit del seu càrrec de secretari perpetu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya l'abril de 1935 (imatge adjunta). A més d'una introducció, el text de Coroleu consta de 36 capítols, els títols dels quals reproduïm al final d'aquesta nota. En el pròleg Coroleu ret homenatge al seu mestre i fixa els límits cronològics de la seva investigació, més modestos, tot advertint que “hemos dejado en silencio cuanto se refiere a personajes vivientes hasta la fecha de publicación

de esta obra. No pretendemos hacer polémica sino simplemente historia y ésta sólo rige para los muertos” (p. 7).

La matèria tractada s’organitza per grups de malalties i cada procés morbós s’il·lustra amb exemples del passat més recent, que miren de demostrar la incidència de determinades condicions patològiques de personatges egregis sobre l’esdevenir històric de països i institucions. Així, a parer de Coroleu, la longevitat de Lleó XIII i de Leopold II haurien garantit l’estabilitat de, respectivament, l’Església catòlica i l’Imperi belga mentre l’edat massa avançada dels emperadors Guillem I d’Alemanya i Francesc Josep d’Àustria hauria endarrerit la renovació social i política dels seus territoris. Altres exemples adduïts per Coroleu són la dramàtica apendicitis de Léon Gambetta, la nefritis del tsar Alexandre III i la bronco-pneumònia d’Eduard VII d’Anglaterra, malalties que tingueren conseqüències funestes sobre la III República francesa, l’Imperi rus i la consolidació de la pau a Europa a començaments del segle XX. Alguns dels temes seleccionats per Coroleu ja havien suscitat el seu interès anys abans: a tall d’exemple, la salut robusta de la reina Victòria, octogenària, o els trastorns de Carles II d’Espanya, *el Hechizado*, de Jean-Jacques Rousseau i d’altres “bojos il·lustres” ja havien estat objecte d’articles i conferències. Malgrat l’erudició notable que traspua, l’escrit de Coroleu no és una contribució estricta a la història de la medicina sinó que respon més aviat als interessos d’un metge lletraferit i d’àmplia cultura. Potser sigui aquest el motiu pel qual el text mai no va ser publicat.

Taula

- I. Los tres grandes ancianos: León XIII, Bismarck, Gladstone
- II. Los reyes ciegos, tuertos ilustres, la miopía y el genio
- III. La dermatosis: calvicies célebres
- IV. Los mutilados de la historia
- V. Enfermedades nerviosas
- VI. Enfermedades digestivas: el hambre de los millonarios
- VII. Intoxicaciones, envenenamientos y toxicomanías
- VIII. Enfermedades urinarias
- IX. Cardiopatías
- X. La tuberculosis y el arte

- XI. El infierno sin fuego: hipotermias, etc
- XII. Gajes del oficio: regicidas y magnicidas
- XIII. Los grandes accidentes: peligros ferroviarios, de la caza, etc
- XIV. Infecciones y ciencia (el cólera, el paludismo de los príncipes)
- XV. La cirugía en palacio
- XVI. Otorrinolaringología: laringitis, sorderas célebres
- XVII. La patología de las damas
- XVIII. Neoplasias. La etiología del cáncer
- XIX. Enfermedades respiratorias
- XX. Las muertes misteriosas
- XXI. Genio y locura
- XXII. Enfermedades de la nutrición
- XXIII. Excéntricos y maniáticos
- XXIV. Higiene de los grandes hombres
- XXV. Medicina legal
- XXVI. El genio del suicidio
- XXVII. Duelos y lances
- XXVIII. La prisión
- XXIX. Enfermedades morales
- XXX. El violín de Ingres: talentos de algún adiconado
- XXXI. Los modernos arquiatres: médicos de personajes célebres
- XXXII. Autopsias
- XXXIII. Fugitivos de la medicina
- XXXIV. Agüeros y profecías
- XXXV. Médicos y enfermos y médicos enfermos
- XXXVI. Testamentos y epitafios

La Clínica Egregia
en la
Historia Contemporánea
por

WIFREDO COROLEU

Ex-Secretario perpetuo de la Academia de Medi-
cina y Cirujía de Barcelona, Médico forense de la
Audiencia de la misma, Miembro correspondiente de la
Asociación Médica Psicológica de la Gran-Bretaña e Irlanda.